

**בין המבול לשואה – איך לבנות מחדש
הרב מואיז נבון**

MN: I was humbled to have been invited and am more so after reading the story of your life in your book "The Long Journey Home." I have, of course, read and learned about the horrors of the holocaust – the closure of Jewish businesses, the confiscation of Jewish homes, the Yellow Star, the ghettos, the insults, humiliations, beatings, the crowded boxcars that led to the unimaginable Auschwitz, Warsaw, death march to Dachau, and finally waiting for camp "liquidation" as the Nazis, *yimach shemam vezichram*, lose the war. What I found astounding from reading your book is that you witnessed it all, lived it all, suffered it all and survived it all. And you did not just survive, you thrived. How you were able to maintain your sanity and your faith to go on and live such a productive and successful life is a testament to the eternity of the Jew.

ארתר / דן פגיס (1930-1986), ב"שהות מאוחרת", 1964

כשכל ניצולי התיבה פרצו ליבשת

ובשמחת ערבוביה

פטפטו, שאגו, הריעו לטרף

געו לפריה ורביה

ומעל לראשם רומזת הקשת

שקץ לא יהיה עוד–

בא הקץ

על הדגים חסרי הדאגה שחיו

על חשבון האסון כספסרים גמישים

עתה על פני אדמה מתקרשת

פרועי סנפיר נלכדו

ובפה פעור טבעו באוויר

בראשית פרק ו

(ט) אלה תולדת נח **נח איש צדיק** **תמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח** : (י) ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת קַיִת ... (יג) ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ : (יד) עשה לך תבת ... (יז) ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לשחת כל בשר אשר בו ריח חיים מתחת השמים כל אשר בארץ יגוע : (יח) והקמתי את בריתי אתך ובאת אל התבה **אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך** : [רש"י - האנשים לבד והנשים לבד, מכאן שנאסרו בתשמיש המטה] : (יט) ומפל החי מפל בשר שנים מפל תביא אל התבה **להחיות אתך** זכר ונקבה יהיו : (כ) מהעוף למינהו ומן הבהמה למינה מפל רמש האדמה למינהו שנים מפל יבאו אליך **להחיות** : (כב) **ועש נח ככל אשר צוה אתו אלהים פו עשה : ט**

בראשית פרק ז

(א) ויאמר יקוק לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה : (ב) מפל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו ומן הבהמה אשר לא טהרה הוא שנים איש ואשתו : (ג) גם מעוף השמים שבעה שבעה זכר ונקבה **לחיות זרע על פני כל הארץ** : (ד) כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה : (ה) **ועש נח ככל אשר צוהו יקוק :**

... <סיפור המבול> ...

בראשית פרק ט

... (יח) ויהיו בני נח הציאים מן התבה **שם נחם ויפת וחס** הוא אבי כנען : (יט) שלשה אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ : (כ) **ויחל נח איש האדמה ויטע כרם** : (כא) **וישת מן היין וישפר ויתגל בתוך אהלה** : (כב) וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ : (כג) ויחש שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו : (כד) וייקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן : (כה) ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו : (כו) ויאמר ברוך יקוק אלהי שם ויהי כנען עבד למו : (כז) ופת אלהים ליפת וישכן באהלי שם ויהי כנען עבד למו : (כח) ויחי נח אחר המבול שלש מאות שנה וחמשים שנה : (כט) ויהיו כל ימי נח תשע מאות שנה וחמשים שנה **וימת : פ**

בראשית פרק ח

... <סיפור התייבשות מי המבול > ... (טו) וַיִּדְבֶר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ לֵאמֹר: (טז) **צֵא מִן הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ** וּבְנֵיךָ וְנִשְׂי בְנֵיךָ אִתְּךָ: (יז) כָּל הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּךָ מִכָּל בֶּשֶׂר בְּעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הַרְמֵשׁ הַרְמֵשׁ עַל הָאָרֶץ <הוצא> הֲיֵצֵא אִתְּךָ וְשָׂרְצוּ בְּאָרֶץ וּפְרוּ וּרְבוּ עַל הָאָרֶץ: (יח) **וַיֵּצֵא נֹחַ וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְנִשְׂי בְנָיו אִתּוֹ**: ...

אברבנאל בראשית פרק ט [1437-1508, ספרד, איטליה]

אין ספק שנח ובניו בצאתם מן התיבה היו **משתוממים ומתאבלים** על העבר **יראים ופחדים** מהעתיד וזה מהדברים ד'. הא' שהיו מתאבלים על מיתת קרוביהם ואוהביהם כל אנשי סודם שספו והב' שהיו יראים ופחדים מן החיות הטורפות... והג' שהיו מתבהלים באמרם מה נאכל כי אין לנו פרי עץ שנתן למאכל לאדם הראשון... והד' שהיו יראים פן יפול קטטה ומדנים בין אחים ויהרגו זה את זה ... ומפני ד' מחשבות אלו היו קצים בחייהם ובלתי חפצים להזדווג לנשותיהם כדי שלא יולידו לבהלה ... וכאשר ראה ית' שהיו משתוממים לעבר נבהלים לעתיד על פי הד' דברים האלה דבר על לבם ...

בראשית פרק ט

(א) וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בְּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם **פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ**: (ב) וּמִוֹרְאֵכֶם וְחַתְּכֶם יִהְיֶה עֲלֵיכֶם כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר תִּרְמָשׁ הֲאָדָמָה וּבְכָל דָּגֵי הַיָּם בְּיַדְכֶם נִתְּנוּ: (ג) כָּל רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא חַי לְכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ כִּי־רַק עֵשֶׂב נִתְּנִי לְכֶם אֶת כָּל: (ד) אֲךָ בֶּשֶׂר בְּנַפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ: (ה) וְאֲךָ אֶת דְּמָמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֲדָרֶשׁ מִיַּד כָּל חַיָּה אֲדָרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֲדָרֶשׁ אֶת נַפְשׁ הָאָדָם: (ו) שִׁפְךָ דַם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ כִּי בְּצַלְם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם: (ז) **וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ שָׂרְצוּ בְּאָרֶץ וּרְבוּ בָּהּ**: ט

הרב חנוך וקסמן, שרידה ותחייה - על צדקותו של נח - פרק: השרדות ותחייה

ניתן להציע אפשרות אחרת, שתתמקד בהבדל אחר שבין הפרשיות: בפרשייה האחרונה ה' מסביר כי מטרת המפעל הסיזיפי של בניית התיבה היא "להיות זרע על פני כל הארץ" (ז:ג). לעומת זאת, בפרשייה הראשונה המטרה היא רק "להחיות" (ו:יח-כ). מהו ההבדל בין הדברים?
"להחיות" כשלעצמו פירושו "לאפשר שרידה". אם כן, מטרת התיבה הראשונה היא לאפשר למין מוצג מוזיאוני מן הבריאה לשרוד; ... בניגוד לכך, "להחיות זרע על פני כל הארץ" מסמל משהו אחר לגמרי: הוא מבטא רצון לתחייה מחודשת של העולם - לרנסנס, ללידה מחדש. מטרת התיבה אינה לאפשר שרידה, אלא היא רחם ללידה מחדש של העולם כולו. ...
כעת ניתן להבין את פשר כפילות הפרשיות: לבניית התיבה והצלת אלו שבתוכה יש שתי מטרות - שרידה ותחייה, ועל כן יש לה גם שני ציוויים. ...
... חוסר הרצון או היכולת של נח לפרות ולרבות מסמל את חוסר היכולת של נח להצליח בהחייאת העולם: כאשר נח התבקש לשרוד, הוא ביצע זאת בהצלחה, אך כאשר הוא התבקש להחיות את העולם - הוא נעשה פתאום מרדן ודעתן.

<p>בראשית פרק ח - (כח) וַיְחִי נֹחַ אַחֲרֵי הַמַּבּוּל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְחַמְשִׁים שָׁנָה: (כט) וַיְחִי כָּל יְמֵי נֹחַ תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וְחַמְשִׁים שָׁנָה וְיָמָת: פ</p>	<p>בראשית פרק ח - (כב) וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת מִתְוֹשְׁלָח שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת: (כג) וַיְחִי כָּל יְמֵי חֲנוּךְ חֲמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וְשֹׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה: (כד) וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים וַאֲיָנָנּוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים: אֲבָן עִזְרָא - (כב) חֲנוּךְ בֶּן יִרְדְּ נִכְתָּב עָלָיו וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים כְּטַעַם אַחֲרֵי ד' אֱלֹהִים תִּלְכוּ (דְּבַר יְג, ה), וְכֹן כְּתוּב עַל נֹחַ אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ (בְּרַא י, ו, ט). וַיִּיָּמ הִתְהַלֵּךְ נֹחַ כְּמוֹ הַרְגִיל:</p>
--	---

“Teichman brothers Refuse to Get off the Boat on Shabbat”

In retrospect, our decision to stay on board and keep Shabbos is almost hard to comprehend. After everything we had been through, after everything we endured, you would think that we would spirit off the ship for the safety of America. But Shabbos was Shabbos and observing the halachah was our personal triumph over Hitler's attempt to eradicate Yiddishkeit.

בראשית פרק ט - (ח) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ וְאֶל בְּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר: (ט) וַאֲנִי הֲנִי מְקִים אֶת [1] **בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאַתֶּם זֹרְעֶכֶם אַחֲרֵיכֶם: (י) וְאֶת כָּל נַפְשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם בְּעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכָּל יִצְאֵי הַתֵּבָה לְכָל חַיַּת הָאָרֶץ: (יא) וְהִקְמַתִּי אֶת [2] **בְּרִיתִי** אִתְּכֶם וְלֹא יִכָּרֵת כָּל בֶּשֶׂר עוֹד מִמִּי הַמַּבּוּל וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ: (יב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת אֶת [3] **הַבְּרִית** אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נַפְשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם: (יג) **אֶת קִשְׁתִּי נִתְּנִי בְּעֵנּוּ וְהִיתָה לְאוֹת [4] בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ**: (יד) וְהָיָה בְּעֵנֵי עֵנּוּ עַל הָאָרֶץ וְנִרְאָתָה הַקִּשְׁתִּי בְּעֵנּוּ: (טו) וְזָכַרְתִּי אֶת [5] **בְּרִיתִי** אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נַפְשׁ חַיָּה בְּכָל בֶּשֶׂר וְלֹא יִהְיֶה עוֹד הַמַּבּוּל לְשַׁחַת כָּל בֶּשֶׂר: (טז) וְהִיתָה הַקִּשְׁתִּי בְּעֵנּוּ וְנִרְאָתִיהָ לְזָכֹר [6] **בְּרִית** עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל נַפְשׁ חַיָּה בְּכָל בֶּשֶׂר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ: (יז) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ זֹאת אֶת [7] **הַבְּרִית** אֲשֶׁר הִקְמַתִּי בֵּינִי וּבֵין כָּל בֶּשֶׂר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ: פ**